

Një ndërzim i saktë

*Përgatitur nga Franz Riegler, konsulent i Schaumann
dhe aksioner i Austria Praemix shpk*

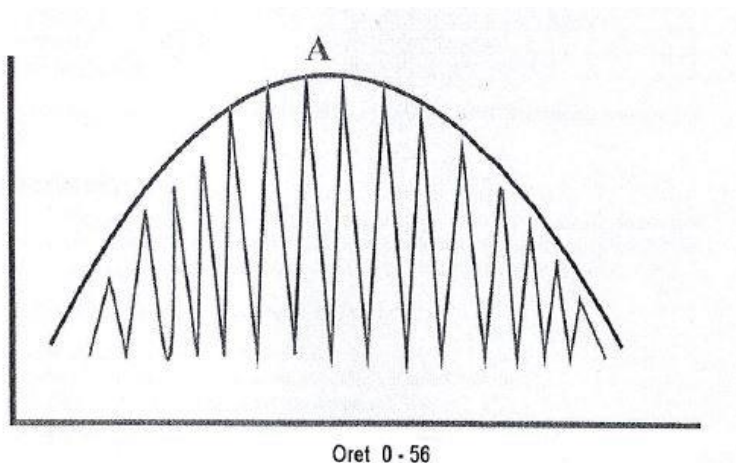
Përkthyer dhe përpunuar nga Olger Nanagjoka

Dallimi i afshit

- Vëzhgim i organeve gjentiale (skuqje dhe enjtje të vulvules si dhe mukus i turbullt dhe i trashë me ngjyrën e qitros)
- Refleksi i palëvizshmërisë (dosa qëndron e qetë dhe nuk lëviz)
- Nuk kërcen mbi dosat e tjera, shqetësohet, hungerin
- Qëndrim në formën e kalucit kur harci afrohet.
- Loja e veshëve
- Kontrolli i afshit bëhet rregullisht 2 herë në dite në momentet e qetësisë (mbas procesit të ushqyerit)
- Kontakti i kontrolluar me harcin, dmth. 15-20 min harci duhet të qëndrojë përpara dosës
- Kontakti me harcin jo i vazhdueshëm (njohja e afshit): shihni grafikun

Sa kohë qëndron një dosë?

Individi na tregon:

Ndërzimi duhet të bëhet gjithmonë në të njëjtën kohë (pas fazës së ushqyerit) dhe nga i njëjti person. Shqetësimet në ambjentet e stallës si psh pastrimi i stallës, rigrupimi dhe të ushqyerit duhet të evitohen. Ngutja ul reflekset e palëvizshmërisë të qendruarit i qetë! Dosat stimulohen me harcin dy herë në ditë (në mëngjes dhe në darkë) nga 15-20 minuta. Për këtë nevojitet që harci të stacionohet përballë dosave. Dosat duhet të trajtohen me shumë qetësi dhe kujdes.

Sipas rregullave të EU në vitin 2002 dosat dhe dosat e reja mbahen për një kohë në grup duke filluar nga 4 javë mbas ndërzimit deri në 1 javë para datës së pjelljes.

Vërejtje

Një ribashkim për formimin e tufës mund të bëhet ose direkt mbas shkëputjes ose mbas ditës së 28 të barsmërisë. Para ditës së 28-të nuk është i këshillueshëm fomimi i grupeve sepse mund të kemi probleme në ngjizjen e embrionit.

Stimulimi i dosës

Nga harci	Nga njeriu
Vendosja e nockës së harcit tek dosa	Mbështetja e gjurit ose grushtit mbi faqen e dosës
Ngritje e lehtë e këmbës me anë të nockës	Ngritja e gjurit
Mbështetia e nockës tek vithet e dosës	Mbështetja e duarve mbi vithe
Masazhi i nockës mes njëri-tjetrit	Masazhi i nockës të dosës nëpërmjet njeriut
Tentativa të ndërzimit naryral	Testi i kalërimit dhe i shtrëngimit

E rëndësishme për dosën është kontakti vizual, kontakti nuhatjes dhe kontakti i prekjes me harcin.

Momenti i inseminimit

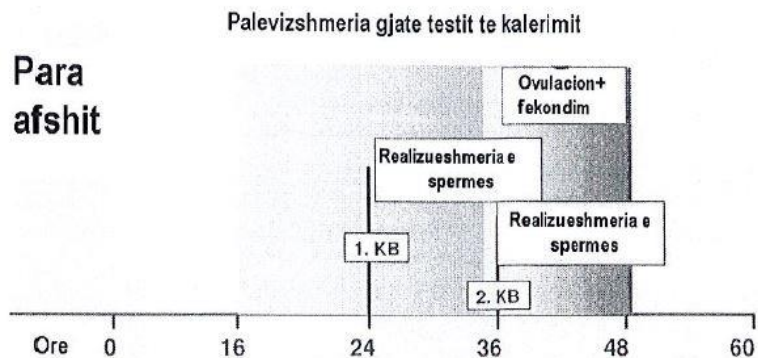
Përcaktimi i momentit të inseminimit është në cdo fermë i ndryshëm.

Për një dosë është e mjaftueshme të inseminohet dy herë (përjashtim bën: afshi i parakohshëm, afshi i zgjatur dhe për këtë arsye inseminimi është i domosdoshëm të bëhet deri në 3 herë).

Inseminimet e shpeshta janë më të suksesshme kur:

- inseminimi i parë ka ndodhur herët
- nuk është zgjedhur momenti i duhur për inseminim
- kohëzgjatja e afshit nuk dihet akoma (paradosat)
- dosat mbas shkëputjes tregojnë shpejt afsh

Palëvizshmëria e dosës

1. Inseminimi i parë artificial: 8-12 orë pas shfaqjes së refleksit të palëvizshmërisë
2. Inseminimi i dytë artificial: 8-12 orë më vonë bëjmë një nderzim të dytë.

Tek dosat në shkëputje që vijnë shpejt në afsh inseminimi duhet të kryhet në ditën e dytë të afshit. Inseminimi i dytë është i domosdoshëm të bëhet mbas 12 orësh.

Dosat që vijnë vonë në afsh kanë një afat të shkurtër kohor afshi kështu që janë për tu inseminuar sapo të dallohet që ato janë në afsh. Një inseminim i dytë nuk është në shumicën e rasteve i mundur.

Shembull për procesin e inseminimit

	Shtune	Djele	Hene	Marë	Merkure
mengjes			A	C A 2x; B 1x	D E 1x; D 1x; C2x
dreke				B 2x; C 1x (A 3x?)	
darke		A	B A 1x	E	E 2x; D 2x (?)

Stimulimi i afshit
 Kontrolli i afshit
 Inseminimi

Materiali biologjik porositet deri ne 2 here

afsh i parakohshem = inseminim i mevonshem
 afsh i vonuar = Inseminim i menjehershem

Dosat inseminohen

Pajsjet e nevojshme

- Peshqirë të pastër (kartopeceta guzhine)
- Kateter njëpërdorimsh (e ambalazhuar)
- Materiali biologjik

Vetëm dosat me refleksin e palëvizshmërisë mund të inseminohen

Marrëdhënia mes inseminuesit dhe harcit është e rëndësishme. Harci duhet të qëndrojë vetëm para grupit i cili sapo inseminohet. Tek grupet e mëdha është e domosdoshme një ndarje në menyre që të jetë e sigurt që do të stimulohen vetëm ato dosa që më pas do të inseminohen.

Llojshmëritë e katetrës:

Për llojshmëritë e katetrës diskutohet shumë. Forma e katetrës është shumë më pak e rëndësishme në arritjen e suksesit në inseminim krahasuar me faktorë të tjerë ndikues. Cdo ferme ka të drejtën e zgjedhjes së katetrës.

Higjiena gjatë inseminimit:

Higjiena është e rëndësishme dhe ul mbi të gjitha kthimin e afshit. Masat që merren për një fermë sa më higjienike është për inseminimin një faktor kyç.

Dosa:

- vendi i inseminimit duhet të pastrohet dhe të disinfektohet shpesh
- para inseminimit vulva duhet të pastrohet me peceta një-përdorimshme (kartopeceta kuzhine dhe letra tualeti) të thata.

Katetra:

- duhet që pak para inseminimit të nxirret nga paketimi dhe për këtë arsye katetrat shiten në sasi të mëdha
- katetra s' duhet të ketë kontakt me sendet e tjera si psh: (rrobat e trupit, paisjet e stalles ose me kafshët e tjera)
- katetra është njëpërdorimshme (për cdo dosë dhe për cdo inseminim)
- për katetrat shumë përdorimshme duhen marrë masat mbrojtëse si: sterilizim dhe kontrolli i kohës së skadencës.

Përdorimi lubrifikantëve:

Për një përdorim të thjeshtë të katetrës përdoren lubrifikantët perkatës: lubrifikanti më i mirë është materiali biologjik. Në përdorimin e lubrifikantëve duhet pasur parasysh edhe higjiena. Përdorimi i lubrifikantëve nuk është një element i rëndësishëm në rezultatet e barsmërisë.

Mbajtja shënim e të dhënave

Mbajtja e shënimeve të vazhdueshme janë një **domosdoshmëri** për cdo fermer. Mbajtja e shënimeve dhe krahasimi i të dhënave të fermës janë një mbështetje shumë e madhe në analizimin e pikave të dobëta dhe të forta të një ferme. Vecanërisht tek problemet e pjellorisë, të dhenat e dosave janë një element shumë i rëndësishëm në zgjidhjen e këtyre problemeve.

Kontrolli pas afshit

Për të shmangur ditët boshe të panevojshme deri në inseminimin e parë (max. 6 ditë boshe), bëhet një kontroll konsequent pas afshit, stimulimi dhe të ushqyerit e dosave (të ushqyerit flushing= energji) janë shumë të rëndësishëm. Për fermat që kanë kuota të ulëta të kthimit të afshit është i mjaftueshëm përdorimi i aparatit echolot. Një informacion i sigurt rreth barsmërisë është e mundur vetëm me përdorimin e skanerit. Në situata problematike gjithashtu edhe tek kuotat e kthimit në afsh mbi 20% rekomandohet përdorimi i skanerit.